

СПОСАБЫ ПЕРАКЛАДУ БЕЛАРУСКІХ НАЗВАЎ АДЗЕННЯ І АБУТКУ НА КІТАЙСКУЮ МОВУ

Д.С.Грыгарук (Мінск, МДЛУ)

В исследовании анализируются способы перевода лингвокультурных лакун на примере перевода на китайский язык белорусских названий одежды и обуви. Анализ проведен на материале повести Василия Быкова «Знак беды» и ее перевода Фань Ся на китайский язык. Выделены 3 способа перевода: генерализация, описательный перевод и аналог.

Ключевые слова: лингвокультурная лакуна; генерализация; описательный перевод; аналог.

WAYS OF TRANSLATING BELARUSIAN NAMES OF CLOTHES AND SHOES INTO CHINESE

D.S.Hryharuk (Minsk, MSLU)

The study analyzes methods of translating lingvoculturological lacuna using the example of translating Belarusian names of clothes and shoes into Chinese. The analysis was carried out on the material of Vasily Bykov's story «Sign of Trouble» and its translation by Fan Xia into Chinese. There are 3 methods of translation: generalization, descriptive translation and analogue.

Key words: lingvoculturological lacuna; generalization; descriptive translation; analogue.

Даследаванне прысвечана спосабам перакладу лінгвакультурных лакун з беларускай на кітайскую мову. Аб'ектам аналізу выступілі беларускія назвы адзення і абутку, выбраныя з аповесці В. Быкава «Знак бяды». Мэтай даследавання з'яўляецца выяўленне перакладчыцкіх трансфармацый лінгвакультурных лакун.

Безэквівалентная лексіка ўяўляе сабой для перакладчыка асабліваю цяжкасць, калі гэта датычыцца захавання і разумення нацыянальнага каларыту і этнаграфічных дэталей. Т.Ю. Данільчанка адзначае, што «лакунамі мы называем такія працэсы, якія ўзнікаюць у міжкультурнай камунікацыі і абумоўліваюць адрозненне культурных і моўных супольнасцей, аднак лакуны не з'яўляюцца чужароднымі элементамі культуры, а сігналізуюць аб яе прыкметах і з'яўляюцца крыніцай яе інфармацыйнага багацця» [3, с. 13].

У ходзе даследавання было адабрана больш дваццаці рэалій і выяўлена тры асноўныя спосабы перакладчыцкіх трансфармацый лінгвакультурных лакун: генералізацыя, апісальны пераклад і аналаг.

Сярод трох пералічаных спосабаў перавага аддаецца **генералізацыі** – замене адзінкі мовы з вузкім значэннем на адзінку з больш шырокім значэннем. Ужыванне гэтага спосабу абумоўлена адсутнасцю пэўных рэалій у кітайскай мове, напрыклад, слова 鞋子 'боты', выкарыстана для перакладу трох беларускіх назваў абутку: *боты, башмакі, апоркі*. Паводле тлумачальнага слоўніка, кожнае з гэтых слоў мае спецыяльнае значэнне: 1) *боты* – 'абутак з высокімі халявамі

(скураны, гумавы і пад.); 2) *башмакі* – ‘від лёгкага скуранага абутку з абцасамі або спражкамі’; 3) *апоркі* – ‘старыя боты з адрэзанымі халявамі’. Ужыванне аднаго слова для абазначэння трох розных відаў абутку не зусім абгрунтавана, бо менавіта пры дапамозе гэтых назваў важна падкрэсліваць адрозненні паміж сацыяльнымі пластамі. Яшчэ адным прыкладам генералізацыі з’яўляецца слова *裤子* ‘штаны’, выкарыстанае для перакладу адзення *порткі, нагавіцы*. Абодва словы з’яўляюцца моўнымі варыянтамі слова *штаны* і між імі не існуе істотнай розніцы, таму выкарыстанне генералізацыі ў гэтым кантэксце можна лічыць апраўданым. Такім чынам, асноўным недахопам генералізацыі з’яўляецца страта культурных асаблівасцей, якія ўтрамліваюцца ў лексічным значэнні слоў.

Наступным выкарыстаным спосабам з’яўляецца **апісальны пераклад**. Пры дапамозе гэтай трансфармацыі раскрываецца значэнне лексічнай адзінкі з дапамогай разгорнутых словазлучэнняў, якія выяўляюць адметныя прыкметы слова. Напрыклад: *短棉大衣* перакладаецца як ‘кароткая куртка з ватай, ватоўка’; *光板皮袄* ‘скураная куртка з футрам, кажух’; *皮短大衣* ‘кароткая скураная куртка, паддзёўка’. Аднак пры выкарыстанні дадзенага спосабу можа страчвацца ацэнная канатацыя зыходнага слова, напрыклад: слова *апранашка* было перакладзена як *一件什么衣服* ‘якое-небудзь адзенне’. Нягледзячы на тое, што апісальны пераклад дазваляе раскрыць значэнне безэквівалентнай лексікі, ён таксама мае недахопы: такі пераклад часта застаецца доўгім і незканомным, што можна ўбачыць на прыкладзе слова *надзёўка*, якое было перакладзена як *一件暖和一点儿的衣服* ‘адзенне пацяплей’.

Іншым спосабам перакладу з’яўляецца падбор **аналага**. Пры гэтай трансфармацыі перакладчык імкнецца знайсці адпаведнік у мове-рэцыпіенце, які б у поўнай меры перадаваў сэнс зыходнага слова. Напрыклад слова *каптан* было перакладзена як *老式长跑* ‘старамодны чанпаа’. Паводле талумачальнага слоўніка, два словы з’яўляюцца аналагічнымі па значэнні: *каптан* – ‘даўнейшая двухбортная мужчынская і жаночая верхняя адзежа з доўгімі поламі і падоўжанымі рукавамі’; *чанпаа* – ‘кітайскі мужчынскі халат’. Такім чынам, падбор аналага з’яўляецца эфектыўным метадам, але патрабуе ўліку культурных адметнасцяў і нюансаў.

Выяўленыя перакладчыцкія трансфармацыі адаптуюць тэкст да культурных і моўных асаблівасцей: генералізацыя спрашчае складаныя канцэпты і робіць іх зразумелымі, апісальны пераклад дае магчымасць зразумець і захаваць сэнс слова, а падбор аналага дазваляе захаваць культурны і гістарычны кантэкст.

У заключэнне трэба адзначыць, што з паглыбленнем адносін Беларусі і Кітая ўзрастае і ўзаемае жаданне зразумець культуры адно аднаго. У сувязі з гэтым, несумненна, актуальнае даследаванне спосабаў перакладу не толькі беларускіх

назваў адзення і абутку, але і прадметаў побыту, хатняга начыння і кухні. Перспектывай даследвання з'яўляецца працяг аналізу спосабаў перакладу лакун на тым жа матэрыяле, але з пашырэннем тэматычных зон лакунарнай лексікі.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Быкаў, В. Балота. Знак бяды. ГА БТ "Кніга", 2001 г. – 495 с. – (Серыя: Народная бібліятэка).
2. Василь Быков. Знак беды / 贝科夫著 · 范霞译. 上海译文出版社出版、发行. 灾难的标志 本书根据 «Дружба народов», 上海, 1983年第3、4期译出. – 394页.
3. Данильченко Т.Ю. Лакуны, их признаки и типология // Культурная жизнь Юга России: сб. науч. тр. Краснодар: изд-во Краснодарского гос. ун-та культуры, 2010. № 1 (35). С. 13.